

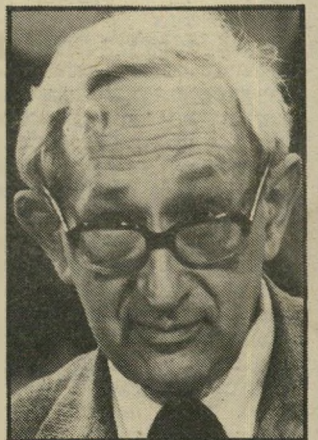
אחרי שהטלוויזיה עיוותה את הבחירות, היא עיוותה גם את מוצאי יום הקלפי.

הם לא ילמדו לעולם.

פעם אחרי פעם הוכיח הנדן סמית שהוא בררן טטאטיסטי. הוא היה יכול לשחק בכל תוכנית-בידור טלוויזיונית על נושא הבחירות. למרבה הצער הוא הפך את הבחירות עצמן למישחק כזה. יתכן כי לא בו האשם, אלא כטלוויזיה עצמה. זו מתייחסת אל האקט החגיגי והחשוב ביותר בתולדות המדינה — האקט של הבחירות — כאל אירוע טלוויזיוני, וכופה עליו את חוקייהמישחק שלה, תרתי משמע. אחרי שהטייעה את חותמה על כל מהלך הבחירות, והפכה את ציבור הבוחרים לקהל של צופים (ראה הנדון), היא כפתה את עצמה גם על התוצאות.

בירבורים במקום תוצאות. בכל מדינה רצינית, הלילה שאחרי יום-הבחירות מוקדש לנושא אחד בלבד: שידור התוצאות.

אין חומר חשוב ומרתק יותר, כלילה זה, מאשר התוצאות המפורטות של הקלפיות. קלפי אחרי קלפי, מקום אחרי מקום. חשוב לציבור לדעת מה

ברוך סמית, להוביל באף

הצניעו בקלפי כשכונת-התיקווה בתל-אביב, לעומת קלפי בהר-הכרמל, באום-אל-פחם ובקיבוץ גבולות. באמצע משרים סיכומים חלקיים. הטלוויזיה אינה עוסקת בקטנות מעין אלה, והרדיו הלך בעיקבותיה. לאנשיההתיקשורת היתה ההצגה חשובה מן התוכן, הפעלולים חשובים מן המחזה. הם לא יכלו להכניע את עצמם לפני האקט הדמוקרטי העליון. הם היו להוטים לביים "שואר" וכך התמללה הלילה בכיבורים אינסופיים של פרשנים, שלא היה להם מה לפרש, על סמך המישחקים הסטטיסטיים של חנוך סמית, שהשתנו מדי חצי שעה בצורה ניכרת. הסטייה של סמית הגיעה בשלב מסוים לשלושה מנדטים למערך ושני מנדטים לר"ץ, דבר שאינו צריך לקרות לסטטיסטיקן רציני. כפי שלא צריך לקרות לסטטיסטיקן רציני שהוא מתעלם מן המתרחש בציבור הערבי, המהווה יותר מעשירית מציבור-הבוחרים. עברו שעות ארוכות עד שתפס ככלל מה מתרחש שם. מוקיונים מבאן ומבאן. אילו היו ראשיההמפלגות אנשים רציניים, היו מסרבים מלכתחילה לקחת חלק במישחק הזה, ומבטלים את ההצגות של הלילה-אחר-הבחירות. אולם בשתפס פעולה עם המוקיונות הפי-כבריסטטיסטיים, הם הפכו גם את עצמם למוקיונים. הם הריעו לניצחונות מרומים, הרבינו ראש מול מפלות מדומות, ונתנו לחנוך סמית ולחבר-מרעיו להוביל אותם באף, כאילו היו שחקנים זוטרים, המשננים טקסט שנכתב בידי אחרים.

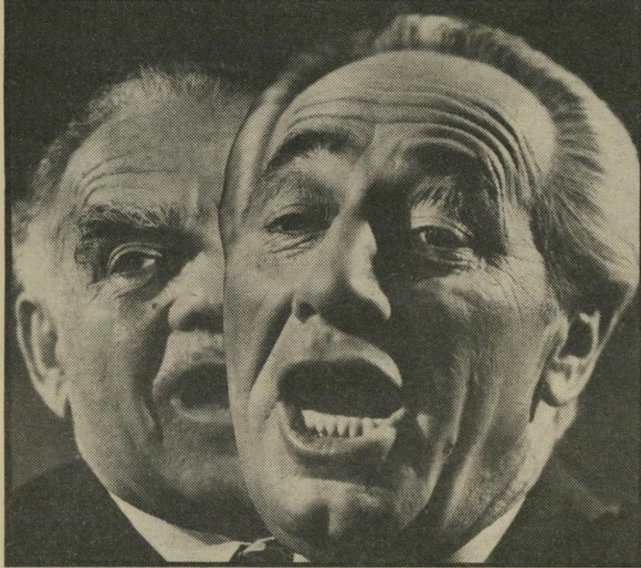
עורך "העולם הזה" על תוצאות הבחירות:

מי שאחראים לכישלון מונומנטלי זה — אין להם תקנה.

עוד ניצחון שכזה

צורה מוזרה, כמעט מיוחדת-במינה, קרה אותו הרכב בריוק גם בצד השני של המיתרס.

היה משהו היתולי ופאתטי בנסיונם הנואש של יצחק שמיר

פרס-שמיר ברית להגנה עצמית

ודויד לוי, אחרי כישלונם המוחץ, להעמיד פנים כאילו חגגו זה עתה ניצחון כביר.

תיקו שני בשלונות

עוד "ניצחון" שכזה — אחרי שבע שנות שילטונו של הליכוד, וחצי שנת שילטונו של יצחק שמיר, שלל ממנו הכוח את המנדטים שהם גורליים לגביו, ונטל ממנו את האפשרות להקים קואליציה רצינית.

מה עוד צריך לקרות למפלגת-שילטון, כדי שתביר במפלגתה? יצחק שמיר לא משך את לב הבוחר. כמו פרס, אם כי מסיבות אחרות, אין הוא מפיח בציבור התלהבות או אמון. המונים העדיפו על פניו את אנשי התחייה ואת מאיר כהנא.

אומנם, קשה לטעון נגד הליכוד שנקט אסטרטגיה פחדנית וכוחת. הוא אמר מה שהיה עליו לומר. אלא שמיפלגת-שילטון המתייצבת בבחירות נאלצת — אם היא רוצה בכך, אם לא — לעמוד על כימת הישגיה וכישלונותיה. וכישלונות הליכוד הם כה בולטים, עד כי שום תעמולה לא יכולה להעלים. יתכן שמנהיג כארימטי היה מסוגל להצליח גם בנסיבות אלה. שמיר אינו כזה. העם אמר לו לא.

העיור והפיסח

ה תוצאה של תיקו-הכישלונות היא שאף אחד משני הגושים הגדולים אינו מסוגל להקים קואליציה באמצעות הלוויינים שלו.

שמי יכול לנסות להקים קואליציה מצומצמת של פאשיסטים ודתיים, ואולי יהיה לו רוב של אחד או שניים, בכללם הארכי-גועז אשר יפאר מעתה את הכנסת. שימעון פרס יכול להפעיל את כל כישרונותיו כתכנן פוליטי ולהקים קואליציה שיהיה לה רוב דומה.

אך כל אחד משתי הקואליציות האלה תהיה כליכך רופפת, כליכך שבירה ומלאכותית, עד כי לא תהיה מסוגלת לנהל מדינה גם בימים כתיקונם, קל וחומר מדינה הנתונה במשבר כלכלי, צבאי, חברתי ורוחני עמוק. למעשה הניח הבוחר רק אפשרות סבירה אחת לשני הגושים: להקים קואליציה משותפת לשניהם.

יהיה זה מיכנה אומלל. קואליציה כזאת תצטרך לפעול על פי המכנה המשותף הנמוך ביותר. היא לא תוכל לפתור שום בעייה פיתרון-שלא-אמת, לא להציג שום ררך ברורה בנושא שהוא.

היא תפסיק בקושי לניהול המדינה כמות שהיא, תוך דריכה במקום בכל השטחים, אך זה בוודאי ייראה לרבים בעדיף על לא כלום.

ויש סיבה חדשה נוספת להקמתה:

רק כך יוכל שני הכישלונות הגדולים להציל את עצמם.

מאחורי גבו של שמיר נושם ונושף אריאל שרון. אם הליכוד לא יהיה כממשלה, לא תהיה זאת אלא שאלה של זמן עד ששרון יפיל את שני האדריכלים של בחירות אלה: שמיר ולוי.

אותו הדבר יקרה במערך. אם לא יהיה פרס כממשלה, הוא יפול. קואליציה של פרס ושמיר תהיה ברית בין הבושלים, שותפות של העיוור והפיסח, אגודה להגנה עצמית. כל אחד מן השניים זקוק לה כדי להגן על עורפו מפני חבריו שלו.

ולשניהם תהיה אמתלה מצוינת — פשוט אין ברירה.

בשביל המדינה יהיה זה אסון.

הו תיקו בין שני כישלונות מונומנטליים. שימעון פרס נחל מפלה. יצחק שמיר נחל מפלה.

המערך ספג תבוסה מוחצת. הליכוד ספג תבוסה מוחצת.

הבוחר הישראלי הקולקטיבי ירק בפני שניהם.

זהו הדבר שקרה ביום השני, ה-23 ביולי 1984. ושום הכרזות אויליות על ניצחונות דימינניים לא ישנו כהוא זה.

המפסידן הפסיד שוב

שימעון פרס עשה זאת שוב. המפסידן הניצחי עשה רכר שלא ייאמן: הוא הפסיד במצב שרק נס יכול היה למנוע ניצחון מהמערך.

אחרי מילחמת-הזוויעה בלבנון, אחרי אינפלציה של 400 אחוזים, אחרי היעלמו של מנחם בגין — הוא הוביל את המערך אל המפלה.

האיש, שהאלים קיללוהו וגורו עליו את גורלו של סיופוס — הגיע שוב כמעט אל ראש ההר — ושוב נשמתו האבן מידיו ונגולה לתחתית.

זה היה צפוי לגמרי. כל הסימנים העידו מזה שבועות וחודשים על כך שהציבור אינו רוצה בשימעון פרס. יתכן כי זהו פסק-דין בלתי-צודק, שנעשה לאיש עוול משווע, שהריעה הקדומה נגדו היא חסרת הגיון ובסיס. אך מה זה משנה?

היתה זאת חוצפה עילאית מצד מנגנון המיפלגה להתעלם מן הקביעה החרמשמעית שהציבור רוצה ביצחק נבון והוא יכול להוביל את המיפלגה לניצחון בטוח, ולהעדיף על פניו מועמד שהציבור קבע לגביו את ההיפך.

התעלמות שהצניח כזאת מרעת הציבור, מצד מיפלגה שבמילא דבקה בה תווית של יהירות בלתי-נסבלת, מוכרחה היתה להתנקם בעלילה.

כאשר החליט המערך סופית להציג את פרס במקום מס' 1, תחת למסור את המקום לנבון, כתבתי (העולם הזה 4.4.84): "ביום השישי, 30 במארס, הכריז נבון שלא יתמודד. יתכן כי ביום הזה הפסיד המערך בבחירות."

ליכוד ב'

אלם לא היתה זאת הסיבה היחידה למפלה. ליתר דיוק: הכרעה זו היתה רק חלק מהכרעה עמוקה יותר שנגעה לאסטרטגיה.

אך יש כמובן קשר בין השניים: טיבו של האיש קובע את טיבה של האסטרטגיה. וגם את טיב עוזרו, ראשיההמטה וראשי ההסברה שלו. יעקוב חזן הקשיש שם את אצבעו על הנקודה הקובעת: המערך לא התמודד בבחירות. הוא ברח מפני ההתמודדות ומפני החובה להילחם על ריעות ותוכניות. הוא טישטש כל הברל בינו ובין הליכוד. הוא לא הציג שום אלטרנטיבה אמיתית — לא לגבי לבנון, לא לגבי השטחים הכבושים, לא לגבי ניהול המשק, הוא סבר כי ירכוש את "בוחריו המרכז" שבניו ובין הליכוד על-ידי חיקוי הליכוד והצגת עצמו כ"ליכוד ב'". קרה ההיפך. הוסרה-המנהיגות הולירה הוסר-אמון. בוחריו הליכוד לא עברו למערך, אלא הלכו ימינה. ואילו בוחריו המערך נטשו אותו בהמוניהם לטובת שינוי ור"ץ (ברחוב היהודי) והרשימה המתקדמת לשלום (בציבור הערבי).

אנשי המערך ברגע האכזבה חוצפה כלפי הציבור

קשה להעלות על הרעת הצבעת איאמון מאסיבית יותר מאשר ההצבעה לשינוי ור"ץ. ובייחוד כמרכזים המסורתיים של המערך, כמו הקיבוצים. מי שהצביע בעד שינוי ור"ץ רצה להגיד: אני תומך במערך, אך אני מתנגד למנהיגי המערך. איני מאמין להם. זה היה המסר של שינוי ור"ץ במערכת הבחירות, והוא נקלט. יקרה כאשר בימים הקרובים במישחק הקואליציות: המסקנה האמיתית מהכרעת הבוחר היא שצמרת המערך צריכה להסתלק.